

Digitális technika 2. jegyzet

Sebők Bence

2017. tavasz

Tartalomjegyzék

1	Bevezetés	2
2	Alapismeretek	3
2.1	Intel 8085 processzor	3
3	Assembly	3
3.1	Tanszéki szimulátor használata	3
3.1.1	1. lépés: kód beillesztése	4
3.1.2	2. lépés: szimuláció beállítása	5
3.1.3	3. lépés: kód követése	7
3.2	Példa feladat az ellenőrző kérdések közül	9

1 Bevezetés

Ez a jegyzet a BME Digitális technika 2. tantárgyhoz szeretne segítséget nyújtani. Ezen kezdeményezés célja, hogy segítsen a hallgatóknak megérteni a tananyagot. A tantárgy nehéz, erősen ajánlott előadásra, gyakorlatra járni. Ez a jegyzet csak az előadáson, gyakorlaton készült jegyzet mellé jelent segítséget, nem tanít meg a nulláról a tantárgy minden apróságára.

Ez egy hallgatói jegyzet, nincs lektorálva, se egyetemi oktató által felügyelve. Amit itt olvasol, azt csak saját felelősségre használd, hivatalos helyeken nem hivatkozási alap ez a jegyzet.

2 Alapismeretek

2.1 Intel 8085 processzor

- PC (Program Counter, program számláló): regisztárpár, ami az aktuálisan használt memóriacímet tartalmazza.
- SP (Stack Pointer, stack mutató): a stack tetejére mutató pointer (regiszterpárban tárolja ezt a 2 bájtos címet)

3 Assembly

Digitális technika 2. tantárgy során az Intel 8085 processzor programozásához használt Assembly programozási nyelvet tanítják. Ez a fejezet erről az Assembly-ről szól.

3.1 Tanszéki szimulátor használata

Van egy az IIT-n fejlesztett Intel 8085 szimulátor. Ennek segítségével tetszőleges kódot tudunk futtatni egy virtuális Intel 8085 processzoron. Tetszőleges kód alatt értem, hogy bármit, ami a processzor utasításkészlete és fordítói direktívái lehetővé tesznek.

A tanszéki szimulátor a következő linken érhető el:

<http://topcat.iit.bme.hu/tools/i8085sim/i8085sim.cgi>

A szimulátor a következő módon néz ki:

i8085 Simulator

Import file into i8085 Simulator:

Acceptable file types: intel hex, i8085 assembly source ([beta version](#)). There is also a small [help](#) in hungarian.

Direct assembly

Type in assembly source.

Online examples

Study Examples

[Gyak1a source](#)[Gyak1b source](#)[Gyak1c source](#)[Gyak6 I source](#)[Gyak6 II source](#)[Gyak7 I source](#)[Gyak7 II source](#)

Module Tests

[Hetszegmens source](#)[Johnson source](#)[KapcsLed source](#)[Kepernyo source](#)[Menu source](#)

Miscellaneous

[instr source](#)

Course Prezi

[c01 source](#)[c02 source](#)[c03 source](#)[c04 source](#)[c05 source](#)[c06 source](#)

© Doxence, 2007-2014

A következő kódot szeretnénk a szimulátorban futtatni:

```
ORG 2000h ; 2000h-tol helyezze el a kódot a fordító  
LXI H, 2100h ; HL ← 2100h  
MVI M, 11h ; [2100h] = 11h  
HLT ; processzor → HALT állapot  
END ; eddig fordítson
```

3.1.1 1. lépés: kód beillesztése

A szimulálandó kódot a Direct assembly ablakba kell írni:

```

Direct assembly
Type in assembly source.

ORG 2000h ; 2000h-tól helyezze el a kódot a fordító
LXI H, 2100h ; HL <-- 2100h
MVI M, 11h ; [2100h] = 11h
HLT ; processzor --> HALT állapot
END ; eddig fordítson

```

Send

Ezután a Send gombra kattintva menjünk tovább, ahol ez fogad minket:

i8085 Simulator

Reset Run Stop Step Config

Elapsed time: phases, usec

0000	[00	]	NOP
0001	[00	]	NOP
0002	[00	]	NOP
0003	[00	]	NOP
0004	[00	]	NOP
0005	[00	]	NOP
0006	[00	]	NOP
0007	[00	]	NOP
0008	[00	]	NOP
0009	[00	]	NOP
000A	[00	]	NOP
000B	[00	]	NOP
000C	[00	]	NOP
000D	[00	]	NOP
000E	[00	]	NOP
000F	[00	]	NOP
0010	[00	]	NOP

A	00	INTE	0	RST5.5	0	... mask	0	Output regs
B	00 00	C	CY	0	RST6.5	0	... mask	00 - 00
D	00 00	E	Z	0	RST7.5	0	... mask	01 - 00
H	00 00	L	P	0			RST7.5 FF	02 - 00
SP	0000	S	SOD	0			TRAP	03 - 00
PC	0000	AC	SID	0			INT	04 - 00
								05 - 00
								06 - 00

Memory	Stack	Input
0000 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	00 - 00
0008 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	01 - 00
0010 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	02 - 00
0018 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	03 - 00
0020 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	04 - 00
0028 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	05 - 00
0030 - 00 00 00 00 00 00 00 00	0000	06 - 00

```

. Processing PASS1...
. Processing PASS2...
= No errors.
= No warnings.

```

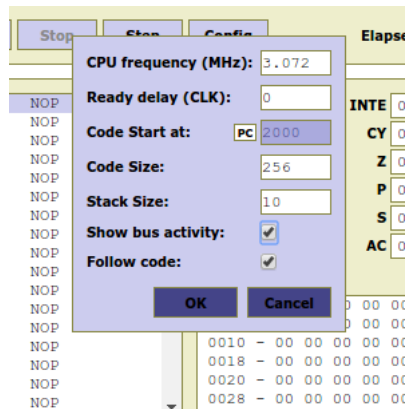
© Vajda Ferenc, 2007-2014

3.1.2 2. lépés: szimuláció beállítása

Néhány beállítást el kell végeznünk, hogy a megfelelő módon tudjuk nyomon követni a futó kódot.

1. Coda Start at: cím, ahova elhelyezzük a kódot (és kattintsunk bele a fehér téglalapba, hogy megjelenjen ott a PC felirat)
2. Show bus activity: legyen bepipálva
3. Follow code: legyen bepipálva

Az utolsó 2 opció ahhoz kell, hogy egy szép táblázatos formában jelenítse meg a kód futását és utasításonként haladjon a kód végrehajtása során. Ezek elvégzése után ezt kell látni:

Az OK gombra kattintva megjelenik az oldal alján a táblázat fejléce:

Address	Data	$\overline{RD}$	$\overline{WR}$	$IO/\overline{M}$	A	B	C	D	E	H	L	F [SZ-A-P-C]	SP
---------	------	-----------------	-----------------	-------------------	---	---	---	---	---	---	---	--------------	----

© Vajda Ferenc, 2007-2014

A táblázat fejléce:

1. Address: milyen címre mutat éppen a PC
2. Data: milyen adat van ezen a memóriacímen
3. $\overline{RD}$: olvasás-e a jelenlegi művelet
4. $\overline{WR}$: írás-e a jelenlegi művelet
5. $IO/\overline{M}$: a mostani utasítás memória vagy periféria műveletet hajt végre
6. regiszterek aktuális értékei
7. F [SZ-A-P-C]: flag-ek aktuális értékei
  - (a) Sign flag: előjel flag
  - (b) Zero flag: zérus flag
  - (c) Auxillary carry flag: fél-átvitel flag
  - (d) Parity flag: paritás flag
  - (e) Carry flag: átvitel flag
8. SP: Stack Pointer aktuális értéke

A PC mezőbe írjuk bele a címet, ahova helyeztük a kódot, jelen példában a 2000h-t:

A	00		
B	00	C	00
D	00	E	00
H	00	L	00
SP	0000		
PC	2000		

Ha be kell állítani a regiszterek kezdőértéket, akkor a megfelelő regiszterek mezőjébe írjuk bele a szükséges értéket.

3.1.3 3. lépés: kód követése

A bal oldali ablakban látható, hogy a PC a 2000h-ra mutat, ezt a kék háttérrel jelöli a rendszer (soron következő utasítás).

Ha rámegyünk a Step gombra az oldal tetején, akkor lefuttatja a PC által jelölt utasítást és az oldal alján elhelyezkedő táblázatban megjelenik néhány adat:

The screenshot shows a debugger interface with several panels:

- Assembly Code:** A list of instructions from address 2003 to 2014. The instruction at 2003, `MVI M, 11`, is highlighted with a blue background.
- Registers:** A set of input fields for registers A, B, C, D, E, H, L, SP, and PC. The PC register is set to 2003.
- Flags:** A set of input fields for status flags: INTE, RST5.5, RST6.5, RST7.5, CY, Z, S, AC, SOD, and SID.
- Output regs:** A list of output registers from 00 to 0F.
- Memory:** A table showing memory contents from address 0000 to 0030.
- Stack:** A list of stack addresses from 0000 to 0005.
- Input:** A list of input registers from 00 to 0F.

Below the debugger interface is a table showing the state of the processor at addresses 2000, 2001, and 2002:

Address	Data	R $\bar{D}$	W $\bar{R}$	IO/ $\bar{M}$	A	B	C	D	E	H	L	F [sz-A-P-C]	SP
2000	21	0	1	0	00	00	00	00	00	00	00	00000000	0000
2001	00	0	1	0	00	00	00	00	00	00	00	00000000	0000
2002	21	0	1	0	00	00	00	00	00	00	00	00000000	0000

Vegyük sorra, hogy mi minden történt:

1. A bal oldali fehér ablakban a kék háttér most már a soron következő utasításra mutat (`MVI M, 11`), hiszen az előző utasítást már lefuttattuk és tovább lépett.
2. A táblázatban megjelentek az `LXI H, 2100h` utasítás során történt dolgok.
  - (a) Mivel a 2000h-ra helyeztük el a kódot, a PC onnan olvassa fel az első adatot. Ott egy `LXI` utasítás van, ezért az első adat, amit felolvass az az utasítás opkódja.
  - (b) Ökölszabály: minden utasítás első bájta az opkódja.
  - (c) Opkód: utasítás egyedi azonosító kódja

- (d) Az LXI utasításhoz 2 dolog tartozik még: a regiszterpár, ahova adatot mozgatunk és maga az adat, amit mozgatunk. A regiszterpár az opkódba van kódolva, ezt a segédletből ki lehet olvasni. A másik paraméter, hogy milyen adatot akarunk elhelyezni a regiszterpárba. 2 bájtos adatot tudunk egy regiszterpárba tenni, ezért ez a 2 bájt az opkódot követő következő 2 címen helyezkedik el.
  - (e) Little-endian: kisebb címen kisebb helyiérték
  - (f) a 2100h számot szeretnénk a HL regiszterekbe tenni, szóval először felolvassuk a 2100h alsó bájtját (00h) a 2001h címről, majd a felső bájtját (21h) a 2002h címről.
  - (g) Egy utasítás opkódja és a paraméterei címfolytonosan helyezkednek el a memóriában
  - (h) Címfolytonos: egymást követő memóriacímeken.
  - (i) Az opkód és az utasítás paramétereinek beolvasása mind olvasás művelet.
3. A Step-re kattintva lefuttatja a jelenlegi utasítást, ami az MVI M, 11h, majd megjelennek a táblázatban az eközben történtek:
- (a) Címfolytonosan helyezkedik el a kód, szóval a következő címen van az MVI M utasítás opkódja, vagyis a 2003h-n.
  - (b) Az MVI M utasításhoz tartozik egy paraméter: milyen adatot akarunk elhelyezni az M által mutatott memóriacímre. Ezt az adatot az opkódot követő címről olvassa fel, tehát a 2004h-ről.
  - (c) Felolvastunk az MVI M, 11h-hoz tartozó minden adatot, szóval el tudjuk ténylegesen végezni az utasítást fizikailag is: elhelyezzük az M által mutatott memóriacímre a 11h-t.
  - (d) Az M pointer a HL regiszterpár tartalmával jelölt memóriacímre mutat, a HL-ben jelenleg a 2100h van, hiszen az imént tettük bele. Így a 2100h címre írjuk a 11h-t. Ez látszik a táblázatban is.
  - (e) Figyeljük meg, hogy a $\overline{WR} = 0$, mert ez egy adat írása egy adott memóriacímre. Az Address oszlopban a 2100h szerepel, hiszen erre a címre írunk adatot. A Data oszlopban a 11h érték szerepel, mert ezt az adatot írjuk oda.
  - (f) Látható, hogy a H és L oszlopokban a regiszterpár tartalma az előbb odahelyezett 21h és 00h.
4. Ismételten a Step-re nyomva lefut a HLT utasítás is. A HLT címfolytonosan helyezkedik el (hiszen nem volt például ORG direktíva vagy hasonló), tehát a 2005h-n. Az adat csupán az utasítás opkódja, mert ehhez az utasításhoz nem tartozik semmilyen paraméter sem.
5. Végeztünk, elvileg most megtanultuk használni a szimulátort. Ezek után sok gyakorlással ezekkel az alapokkal már ügyesen fogunk tudni bánni ezzel a hasznos kis segédeszközzel.

3.2 Példa feladat az ellenőrző kérdések közül

Tipikus vizsga példa a fordítói direktívák számonkérésére. Ennek egy rövidebb változata beugróban is gyakran szerepel. Az értelmezendő kód:

```
ADAT0 EQU 14
ORG 800h
ADAT1: DB ADAT0, 11100111b
ORG 5678h
ADAT2: DS 2
ADAT3: DW 2017h
ADAT4: DW ADAT2
ADAT5: DB 314h
```

A megoldás:

Cím (hexa)	Adat (hexa)
0800	0E
0801	E7
5678	X
5679	X
567A	17
567B	20
567C	78
567D	56
567E	14

Ez mind szép és jó, na de miért ez a megoldás? Vegyük sorra, hogy mi és miért így szerepel a megoldásban:

- Az EQU fordítói direktíva egy konstans számértéket deklarálnak, amit az ADAT0 névvel érhetünk el. A konstans szám mögött nem szerepel számrendszert meghatározó betű, ezért alapértelmezettként decimális számrendszerben értelmezzük. Mivel a táblázat hexában kéri az adatokat, ezért a 14 decimális számot át kell váltani hexadecimális számrendszerbe, ez ugyebár az Eh lesz. Mivel bajtos szervezésű a memória, ezért ki kell egészíteni a félbajtos Eh számot bajtosra, ami egy nullás hexa számjegyet jelöl.
- Egy bináris szám elejére tetszőleges számú nullát odaírva nem változik a szám értéke.
- Az ORG fordítói direktíva azt jelenti, hogy a fordító milyen memóriacímre kezdje el elhelyezni az ORG-ot követő utasításokat a memóriában. Az ORG 800h azt jelenti tehát, hogy 0800h-tól kezd el a kódokat elhelyezni a memóriában.
- A 8085-nek 16 adatvezetéke van, ami azt jelenti, hogy egy memóriacímet 4 hexa számjeggyel írunk le.
- Az ORG után különböző adatokat definiálunk többféle módon a fordító segítségével.

- DS (Define Space, inicializálatlan helyfoglalás): helyet foglal, de nem tölti fel tartalommal
  - DB (Define Byte, inicializált 1 bájtos helyfoglalás): 1 bájtnyi helyet foglal és feltölti tartalommal
  - DW (Define Word, inicializált 2 bájtos helyfoglalás): 2 bájtnyi helyet foglal és feltölti tartalommal
- Az ORG után először DB szerepel, vagyis a 0800h címtől el fogunk helyezni 2 darab 1 bájtos adatot, mert a DB után 2 érték szerepel.
  - Először a DB ADAT0 jelentését vizsgáljuk meg. Az ADAT0 konstant érték az E0h, ez pont 1 bájt, vagyis a DB trükkök nélkül el tudja helyezni a 0800h címre.
  - a DB utáni második paraméter a következő címre (mert nem írtunk semmit, ami ezen változtatna) helyezi el az 1110111b-t. Hexába ezt át kell váltani: E7h.
  - Még egy ORG jön, vagyis most máshova fogjuk már folytatni a kód elhelyezését, még pedig az 5678h címtől.
  - A DS 2 jelentése, hogy 2 bájtnyi adatot fogunk inicializálás nélkül elhelyezni.
  - A DS után szereplő számnak megfelelő bájtot foglalunk le inicializálás nélkül.
  - a DW mivel 2 bájtot helyez el, ezért 2 memóriacímre fog adatot tenni. Címfolytosan csináljuk ezt, mert nem volt újabb ORG vagy ilyesmi, ami ezen változtatna.
  - A 2017h-t kell elhelyezni a memóriában. Ez könnyű, hiszen ez pont 2 bájt, vagyis semmi trükk. Mivel little-endian a processzor, ezért a kisebb címre az alsó bájtot tesszük, a nagyobb címre a felső bájtot. Vagyis a 17h-t az 567Ah-ra, a 20h-t az 567Bh-ra.
  - Vigyázatok, szinte minden vizsgában kell a 9h számot eggyel növelni, ami ugyebár hexában az Ah!
  - A következő DW-nek az ADAT2h-nek megfelelő értéket kell a memóriába tennie. Ez már picit bonyolult. Az ORG 5678h után szerepel az ADAT2 címke, tehát az ADAT2 értéke az a szám, amelyik memóriacímet jelenti ez a címke: 5678h. Ez egy 2 bájtos adat, ezt már el tudjuk helyezni little-endian módon a következő 2 memóriacímre.
  - A végére maradt a nyalánkság, mert a DB 314h ismét trükkös. A probléma az, hogy a DB ugyebár 1 bájtnyi adatot tud a memóriába tenni, de a 314h összesen másfél bájtton fér el, tehát fél bájtot nem tud betenni a memóriába. Mivel little-endian szervezésű a processzor, ezért az alacsonyabbik bájtot (a másfél bájtos adatból) elhelyezi a megfelelő címre, a maradék részét pedig levágja, ami nem fér el 1 bájtton, tehát a felső fél bájtot).